

Спеціальність: 014 Середня освіта (Фізична культура).

Освітня програма: Фізична культура.

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Дисципліна: Водне рятування

Статус: нормативна

Мова навчання: Українська.

Семестр: III

Кредити ЄКТС: 3 кредити

Результати навчання:

знати: історію розвитку водного рятування в Україні та світі; причини виникнення нещасних випадків у воді; типові алгоритми надання допомоги потерпілим у воді; методику превенційної діяльності щодо запобігання нещасним випадкам у воді; світові та Європейські організації з рятування на водах; правила організації безпеки на морських, річкових пляжах, у басейнах та аквапарках; сучасне обладнання для надання допомоги потерпілим у воді та для запобігання утоплень; способи оцінки ризику під час спортивно-рекреаційних занять на воді.

вміти: транспортувати потерпілого і витягувати його на берег чи безпечне місце; використовувати рятувальні способи плавання та пірнання; тримати голосовий та зоровий контакт із потерпілим; правильно добирати та використовувати відповідний алгоритм надання допомоги; використовувати рятувальні бої, паси, жилети, мотузки та інше сучасне рятувальне обладнання; працювати в групі і узгоджувати свої рятувальні дії з партнерами; розробляти план превенційних дій щодо запобігання нещасних випадків на воді під час спортивно-рекреаційних заходів на воді; оцінювати ризики в басейні чи на відкритих водоймах при організації відпочинку дітей та молоді; розробляти регламент водного спортивного об'єкту.

Модулі навчальної дисципліни: Модуль 1. Основи водного рятування. Змістовий модуль 1. Значення та особливості рятування. Змістовий модуль 2. Запобігання утоплень. Змістовий модуль 3. Оцінка ризику та підготовка до спортивно-масових заходів на воді.

Методи викладання: словесні, методи наочності, методи термінової інформації.

Методи контролю і оцінювання навчальних досягнень: усне опитування, письмове виконання завдань, тестування, поточний тестовий контроль, підсумкові модульні роботи.

Вид семестрового контролю: залік.

Рекомендована література:

1. Глазирін І. Д. Плавання: Навч. посібник. – К.: Кондор, 2006.- 502 с.
2. Ганчар І.Л. Методика преподавания плавания: технологии обучения и совершенствования. – Ч.ІІ.: Учебник. – Одесса.: Друк, 2006. – 696 с.
3. Bieniek M., Mazur S. (2007) System zarządzania kryzysowego Rzeczpospolitej Polskiej. AWF, Katowice, 2007.
4. Błacha R. red. (2004) Sporty wodne w rekreacji., Wydawnictwo AWF, Wrocław.
5. Dąbrowski M. (2011) Ratownictwo nurkowe z elementami pierwszej pomocy przedmedycznej. BEL Studio Sp. z o.o., Warszawa.
6. Ostrowski A. (2003) Zabawy i rekreacja w wodzie. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa.

Спеціальність: 017 Фізична культура і спорт

Освітня програма: Фізична культура і спорт

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Назва навчальної дисципліни: Гімнастика з методикою тренування

Статус дисципліни: Нормативна.

Мова навчання: Українська.

Семестр: 1-2

Кредити ЄКТС: 6, 5

Програмні результати навчання:

знати: історію виникнення і розвитку спортивної гімнастики; правила поведінки та техніку безпеки під час занять спортивною гімнастикою; страхування та допомога при виконанні гімнастичних елементів; організацію та зміст занять спортивною гімнастикою в ДЮСШ та ШВСМ; планування та облік навчально-тренувального процесу; володіти технікою та вміннями навчити елементів шкільної та позашкільної програми, а також вільних вправ, вправ на брусах, кільцях, опорних стрибків, акробатичних вправ;

вміти: здійснювати показ вправ гімнастичного багатоборства; володіти методикою навчання гімнастичним вправам; своєчасно виявляти і ліквідувати помилки у технічній основі елементів; упорядковувати навчальну документацію для дітей різних вікових груп, застосовувати основні засоби і методи підготовки спортсменів нижчих розрядів; організувати та провести змагання зі спортивної гімнастики.

Модулі та змістовні модулі навчальної дисципліни: Вступ до дисципліни «Гімнастика з методикою тренування». Загальна характеристика спортивного тренування у спортивній гімнастиці. Навчання і тренування в спортивній гімнастиці. Методика навчання техніки вправ гімнастичного багатоборства. Організація і проведення змагань зі спортивної гімнастики.

Вид семестрового контролю: залік – 2 семестр

Рекомендована література:

1. Гимнастика и методика преподавания : учеб. для ин-тов физ. культуры / под ред. В. М. Смолевского. – 3-е изд. перераб. и доп. – М. : Физкультура и спорт, 1987. – 228 с.
2. Лящук Р. П., Огнистий А. В. Гімнастика : навч. посіб. : у 2 ч. / Р. П. Лящук, А. В. Огнистий. – Ч. 1. – Тернопіль : ТДПУ, 2001. – 357 с.
3. Менхин Ю. В. Физическая подготовка в гимнастике / Ю. В. Менхин. – М. : Фис, 1989.
4. Мішаков О. С. Спортивна гімнастика / О. С. Мішаков, В. О. Смірнов. – К. : 1971. – 100 с.
5. Петров П. К. Методика преподавания гимнастики в школе : учеб. для студ. высш. учеб. заведений / П. К. Петров. – М. : Гуманит. изд. центр «ВЛАДОС», 2000. – 357 с.
6. Смолевский В. М. Спортивная гимнастика / В. М. Смолевский, Ю. К. Гавердовский. – К. : Олимпийская лит-ра. – 1999.
7. Худолій О. М. Основи методики викладання гімнастики : навч. посіб. : у 2 т. / О. М. Худолій. – 4-е вид., випр. і доп. – Харків : ОВС, 2008. – Т. 1. – 408 с.

Спеціальність: 017 Фізична культура і спорт.

Освітня програма: Фізична культура і спорт.

Рівень вищої освіти: другий (магістерський).

Назва навчальної дисципліни: Легка атлетика з методикою тренування.

Статус дисципліни: нормативна.

Мова навчання: українська.

Семестри: I, II.

Кредити ЄКТС: 6,5.

Програмні результати навчання:

знати: методику навчання техніки видів легкої атлетики – ходьби, бігу, стрибків і метань, засоби удосконалення техніки виконання легкоатлетичних видів, та окремих /базових/ елементів техніки, організацію та зміст занять (тренувань) легкою атлетикою, методику їх проведення; планування та облік навчальної роботи з навчальної дисципліни «Легка атлетика з методикою тренування», методику організації та проведення змагань і масових оздоровчих заходів з легкої атлетики, знати правила техніки безпеки під час занять та змагань з легкої атлетики.

вміти: проводити заняття, урок, тренування відповідно до поставлених завдань, навчити оволодівати технікою видів легкої атлетики – ходьби, бігу, стрибків і метань, правильно підбирати засоби та методи, для удосконалення техніки виконання легкоатлетичних видів, розробити плани-конспекти, які б дали змогу покращити показники, як у фізичній підготовці так і у технічній, втілити на практиці набуті знання та вміння, що до організації та проведення занять, змагань і масових оздоровчих заходів з легкої атлетики.

Модулі та змістовні модулі навчальної дисципліни: Легка атлетика з методикою тренування, як навчальний предмет. Планування занять, уроків, тренувань. Методика навчально-тренувального процесу. Сучасний стан легкої атлетики в Україні.

Вид семестрового контролю: залік – I семестр.

Рекомендована література:

1. Алабин В. Г., Алабин А. В., Бизин В. П. Многолетняя тренировка юных спортсменов : учеб. пособ. – Харьков : Основа, 1993. – 244 с.
2. Аулик И. В. Как определить тренированность спортсмена / И. В. Аулик. – М. : Физкультура и спорт, 1977. – 102 с.
3. Баландин В. И. Прогнозирование в спорте / В. И. Баландин. – М. : Физкультура и спорт, 1986. – 192 с.
4. Книга тренера по легкой атлетике / под ред. Л. С. Хоменкова. – М., 1987. – 399 с.
5. Легкая атлетика : учеб. для ин-тов физ. культуры / под ред. А. П. Озолина, Ю. М. Воронкина. – 4-е изд. – М. : Физкультура и спорт, 1989. – 360 с.
6. Озолин Н. Г. Молодому коллеге / Н. Г. Озолин. – М. : Физкультура и спорт, 1988. – 288 с.
7. Платонов В. Н. Общая теория подготовки спортсменов в олимпийском спорте / В. Н. Платонов. – К. : Олимпийская литература, 1997. – 583 с.
8. Платонов В. Н. Теория и методика спортивной тренировки / В. Н. Платонов. – К. : Выща шк., 1984. – 330 с.
9. Тер-Ованесян И. А. Подготовка легкоатлета. Современный взгляд / И. А. Тер-Ованесян. – М. : Терра спорт, 2000. – 187 с.
10. Уилмор Дж. Х. Физиология спорта и двигательной активности / Дж. Х. Уилмор, Д. Л. Костилл. – К. : Олимпийская литература, 1997. – 502 с.
11. Учебник тренера по легкой атлетике / под ред. Л. С. Хоменкова. – М. : Физкультура и спорт, 1982. – 279 с.

Методика викладання спортивно-педагогічного вдосконалення за різними видами спорту (дзюдо, плавання, важка атлетика, спортивна аеробіка, настільний теніс).

Спеціальність: 017 Фізична культура і спорт.

Освітня програма: Фізична культура і спорт.

Рівень вищої освіти: другий (магістерський).

Тип дисципліни: Варіативна

Мова навчання: Українська.

Семестр: I.

Кредити ЄКТС: 3.

Результати навчання:

Вміти: планувати роботу спортивно-педагогічного напрямку; організовувати змагання та тренувальну діяльність; підбирати методи та засоби для вдосконалення спортивної підготовки спортсменів з видів спорту; підбирати методи для розвитку та удосконалення фізичних якостей спортсменів; організовувати та проводити змагання з видів спорту.

Знати: правила змагань; види систем жеребкування спортсменів; теоретичні особливості спортивної підготовки спортсменів з видів спорту.

Модулі навчальної дисципліни: Вступ в предмет та загальна характеристика системи підготовки дзюдоїстів. Організаційно-методичні засади спортивної підготовки видами спорту (дзюдо, плавання, важка атлетика, спортивна аеробіка, настільний теніс). Методичні особливості планування навчально-тренувальної роботи у групах початкової підготовки. Методичні особливості організації та планування навчально-тренувального процесу у групах попередньої базової підготовки. Особливості спортивної роботи з важкої атлетики в різних закладах та організаціях. Методичні особливості організації та планування навчально-тренувального процесу у групах спеціалізованої базової підготовки.

Методи викладання: словесні (лекція, розповідь, дискусія, пояснення), практичні (індивідуальні завдання), наочні методи (ілюстрування зразків, демонстрування слайдів).

Методи контролю і оцінювання навчальних досягнень: усне опитування, тестування.

Вид семестрового контролю: екзамен.

Рекомендована література:

1. Адам М. Удосконалювання системи підготовки борців початківців.-М.: Фізкультура і спорт, 1976. — С. 32—36.
2. Правила суддівства Міжнародної федерації дзюдо - Редакція 2014-2016 рр. – Лозана: 2016.
3. Кувшинников В. Г. Биомеханический анализ прямого нападающего удара и экспериментальное обоснование эффективных средств его совершенствования. Дисс. М., 1972.
4. Алиханов С. И. Исследование нападающих ударов в волейболе методом акселерографии. «Теория и практика физической культуры», 1969, № 5.
5. Антонов В.В., Герасимов С.Л., Бегунова И.М., Иоффе Е.Ю. Дзюдо КУМИ-КАТА (захваты). СПб.: СДЮШОР - Дзюдо,1992 – 100 с.
6. Арзютов Г.Н. Методика обучения и предвидение результатов в дзюдо: Научно- практическое пособие по дзюдо. - К.: Черный пояс, 2000. – 144 с.
7. Сердюк В. П. О. П. Юшков.Віково-кваліфікаційні аспекти формування спортивної майстерності у дзюдо за кольоровими поясами // Физическое воспитание студентов творческих специальностей: Сб. науч. трудов кафедр физ. восп. вузов худ. профиля Украины и России. - Харьков: ХХПИ, 2005. - № 5. - С 23-24.

Спеціальність: 017 Фізична культура і спорт.

Освітня програма: Фізична культура і спорт.

Рівень вищої освіти: другий (магістерський).

Дисципліна: **Методика і методологія наукових досліджень**

Статус: нормативна

Мова навчання: українська.

Семестр: II

Кредити ЄКТС: 3,5 кредити

Результати навчання:

знати: ознаки та особливості методології наукових досліджень; критерії ефективності наукових досліджень; основні методи наукових досліджень та особливості їх застосування у спорті; основні етапи наукових досліджень; методи обробки результатів дослідження; особливості побудови наукових досліджень

вміти: обирати та застосовувати найбільш ефективні методи наукового дослідження; організувати і провести наукове дослідження; обробляти результати досліджень з використанням математичної статистики; оформляти результати наукових досліджень; обирати тему педагогічного дослідження; визначати завдання; формулювати гіпотезу; добирати групу для дослідження; застосовувати найбільш ефективні методи наукового дослідження; використовувати методи контролю у науковому дослідженні; самостійно проводити наукове дослідження; обробляти результати досліджень з використанням математичної статистики; вести систематичний облік отриманих результатів; формулювати висновки проведеного наукового дослідження.

Модулі навчальної дисципліни: Модуль 1. Методологічні основи наукових досліджень. Змістовий модуль 1. Вступ у методологію наукових досліджень.

Методи викладання: словесні, методи наочності.

Методи контролю і оцінювання навчальних досягнень: усне опитування, письмове виконання завдань, поточний тестовий контроль, підсумкова модульна робота.

Вид семестрового контролю: іспит

Рекомендована література:

1. Мартиненко С.М., Москаленко А.М. Організація науково-дослідницької роботи студентів з педагогічних дисциплін. Навчально-методичний посібник. – К., 2007.
2. Начинская С.В. Основи спортивной статистики. – К.: Вища школа, 1987. – 189 с.
3. Основи наукового педагогічного дослідження // Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / за ред. З. Н. Курлянд. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К., 2007. – С. 23–70.
4. Сурмін Ю.П. Майстерня вченого: підручник для науковця / Ю.П.Сурмін. – К., 2006. – 250с.
5. Методики психодіагностики в спорті: Учеб. пособие для студентов пед. ин-тов по спец. 03.03 «Физ. культура» / В.Л. Марищук, Ю.М. Блудов, В.А. Плахтиенко, Л.К. Серова. – 2-е изд. доп. и испр. – М.: Просвещение, 1990. – 256 с.
6. П'ятницька-Позднякова І.С. Методика і методологія наукових досліджень у вищій школі: Навчальний посібник. – К.: ЦНЛ, 2003. – 116 с. Шандригось В.І. Методи дослідження фізичного стану школярів в процесі фізичного виховання: метод. реком. на допомогу студентам / В.І. Шандригось. – Тернопіль, 2001. – 156 с.
7. Шиян Б.М., Вацеба О.М. Теорія і методика наукових педагогічних досліджень у фізичному вихованні та спорті. – Тернопіль, 2008. – 275 с.

Спеціальність: 017 Фізична культура і спорт.

Освітня програма: Фізична культура і спорт.

Рівень вищої освіти: другий (магістерський).

Назва навчальної дисципліни: Основи наукової комунікації іноземною мовою

Статус дисципліни: нормативна

Мова навчання: англійська

Семестр 2

Кредити ЄКТС 3

Програмні результати навчання: студент повинен знати фонетичні та граматичні норми англійської мови, які дозволять студентам розуміти носія мови, розвивати професійно-орієнтовну комунікативну та наукову компетенцію, що передбачає практичне оволодіння всіма видами мовленнєвої діяльності та комунікативне використання англійської мови у повсякденних, загальних та ділових ситуаціях.

Модулі та змістовні модулі навчальної дисципліни: **University Education in Ukraine and in Britain.** Types of Higher Educational Establishments. Our University. The Department I Study at. University Education in the United Kingdom. Types of Universities. **Science.** The Development of Sports in Ukraine. Modern Sports. Prominent Ukrainian Sportsmen. About Football. The Importance of Physical Culture in Children's Up-Bringing. **My Diploma Thesis.** My Research Interests. Reading in Speciality. Sources for Master Diploma Paper. Work with the articles on the topic of the student's diploma thesis. At a Scientific Conference in Sport and Physical Upbringing. **Job Hunting.** Careers with a Master's Degree in Sport and Physical Upbringing. Job Interview. Job-Hunting Tips. The Killer Questions the Perfect Interview. Application Papers. Documents Supporting Job Hunting. CV or Resume. Documents Supporting Job Hunting: a Covering Letter.

Вид семестрового контролю: іспит

Рекомендована література:

1. Дорда С.В. English for Business Communication (Англійська мова для ділового спілкування): навчальний посібник / С.В. Дорда, Р. В. Миленкова, Л. І. Клочко. – Суми: Університетська книга, 2011. – 152 с.
2. Куліш Л.Ю., Друянова Є.О., Мотова І.Л. та ін. Прискорений курс англійської мови. – К.; Вища школа, 1995. – 303 с.
3. Богацький І.С., Дюканова Н.М. Бизнес-курс англійського языка. – К.: «Логос», 1997. – 352 с.
4. Jenny Dooley. Virginia Evans. Grammarway 3. – Express Publishing 2006. – 269 p.

Internet джерела:

1. <http://www.multitran.com> - словник он-лайн
2. <http://www.bbc.co.uk/worldservice/learningenglish/> - BBC Learning English

Спеціальність: 017 Фізична культура і спорт.

Освітня програма: Фізична культура і спорт.

Рівень вищої освіти: другий (магістерський).

Назва навчальної дисципліни: Охорона праці в галузі та цивільний захист

Статус дисципліни варіативна за вибором університету

Мова навчання Українська

Кредити ЄКТС 2

Програмні результати навчання:

знати:

- основні законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці в галузі за напрямом професійної діяльності;
- основні вимоги до побудови і функціонування системи управління охороною праці на підприємстві (СУОПП);
- особливості державного нагляду і громадського контролю за станом охорони праці;
- коло своїх обов'язків за напрямом професійної діяльності з урахуванням завдань з ЦЗ;
- методи та інструментарії моніторингу НС, побудови моделей (сценаріїв) їх розвитку та оцінки їх соціально-економічних наслідків;
- як приймати рішення з питань ЦЗ в межах своїх повноважень.

уміти:

- враховувати положення законодавчих та нормативно-правових актів з охорони праці при виконанні роботи та управлінні;
- організовувати діяльність колективу з обов'язковим урахуванням вимог охорони праці;
- здійснювати вибір оптимальних умов і режимів праці;
- проводити ідентифікації, дослідження умов виникнення і розвитку НС та забезпечувати скоординовані дії щодо їх попередження на об'єктах господарювання відповідно до своїх професійних обов'язків;
- обирати і застосовувати методики з прогнозування та оцінки обстановки в зоні НС.

Модулі та змістовні модулі навчальної дисципліни:

Модуль 1 Організація забезпечення професійної безпеки та гігієни праці в галузі за напрямом професійної діяльності.

Змістовний модуль 1. Міжнародні організації та міжнародні права в системі охорони праці.

Змістовний модуль 2. Міжнародні норми і законодавство України в галузі охорони праці.

Змістовний модуль 3. Травматизм та професійні захворювання у галузі згідно напрямку професійної діяльності.

Змістовний модуль 4. Розслідування нещасних випадків на виробництві.

Змістовний модуль 5. Загальна характеристика системи управління охороною праці в організації.

Змістовний модуль 6. Економічні методи управління охороною праці

Модуль 2 Сучасний стан та моніторинг надзвичайних ситуацій різноманітного походження

Змістовний модуль 1. Моніторинг небезпек, що можуть спричинити НС

Змістовний модуль 2. Характеристика вогнищ ураження та дії захисту від них

Змістовний модуль 3. Захист населення при НС

Змістовний модуль 4. Прогнозування обстановки та планування заходів захисту в зонах радіоактивного, хімічного і біологічного зараження

Змістовний модуль 5. Дії населення при НС природнього та соціально – політичного характеру

Змістовний модуль 6. Прилади радіаційної та хімічної розвідки, дозиметричного контролю. Медичні та індивідуальні засоби захисту

Вид семестрового контролю: Екзамен

Рекомендована література

1. Катренко Л.А., Пістун І.П. Охорона праці в галузі освіти: Навч. Посібник. – Суми: Університетська книга. 2001.

2. Протоєрейський О. С, Запорожець О. І. Охорона праці в галузі: Навч. посіб. – К.: Книжкове вид-во НАУ, 2005. – 268 с.

3. Бикова О.В. Болієв О.В., Деревинський Д.М., Єлісєєв В.Н., Миронець С.М., Осипенко С.І., Півень Ю.О. та інш. Основи цивільного захисту: Навч. посібник К: 2008.– 223 с.

4. Васійчук В.О., Гончарук В.Є., Качан С.І., Мохняк С.М. Основи цивільного захисту: Навч. посібник / Львів, 2010.- 384 с.

Спортивні ігри з методикою тренування

Спеціальність: 017 Фізична культура і спорт.

Освітня програма: Фізична культура і спорт.

Рівень вищої освіти: другий (магістерський).

Тип дисципліни: Нормативна.

Мова навчання: Українська.

Семестр: 2, 3.

Кредити ЄКТС: 4.

Результати навчання:

вміти: застосовувати одержані знання при плануванні, проведенні та контролі навчально-тренувального процесу у спортивних іграх, при вдосконаленні техніко-тактичної майстерності та фізичної підготовленості спортсменів-ігровиків, раціонально використовувати різні методи спортивного тренування у системі багаторічної підготовки спортсменів-ігровиків.

знати: структуру та побудову системи багаторічної підготовки спортсменів-ігровиків, планування та контроль тренувального процесу, техніку безпеки при проведенні тренувальних занять зі спортивних ігор, методику проведення інтегральної підготовки, особливості реалізації методів спортивного тренування у навчально-тренувальному процесі спортивних ігор.

Модулі навчальної дисципліни: Система багаторічної підготовки спортсменів-ігровиків. Техніка безпеки при проведенні тренувальних занять та методика проведення інтегральної підготовки в спортивних іграх. Практична реалізація методів спортивного тренування у навчально-тренувальному процесі спортивних ігор.

Методи викладання: словесні (лекція, розповідь, опис, пояснення), практичні (метод навчання рухових дій, ігровий метод, змагальний метод), наочні методи (демонстрування слайдів, ігрових вправ та схем).

Методи контролю і оцінювання навчальних досягнень: усне опитування, тестування, аудиторні модульні контрольні роботи.

Вид семестрового контролю: іспит.

Рекомендована література:

1. Волков В.М., Филин В.П. Спортивный отбор. – М.: Физкультура и спорт, 1983 – 174 с.
2. Платонов В.Н. Система підготовки спортсменів в Олімпійському спорті. – Т. IV: Київ «Олімпійська література», 2004. – 820 с.
3. Костюкевич В.М. Теорія і методика тренування спортсменів високої кваліфікації: Навчальний посібник. – Вінниця: «Планер», 2007. – 273 с.
4. Годик М.А. Контроль тренировочных и соревновательных нагрузок. – М.: Физкультура и спорт, 1980. – 136 с.

Теорія системного підходу в професійній діяльності

Спеціальність: 017 Фізична культура і спорт.

Освітня програма: Фізична культура і спорт.

Рівень вищої освіти: другий (магістерський).

Статус: варіативна (дисципліни вільного вибору студента).

Мова навчання: Українська.

Семестр: 2.

Кредити ЄКТС: 4.

Результати навчання:

знати: основи теорії системного підходу в професійній діяльності, основи методики удосконалення професійно-педагогічних знань, вмінь та навиків тренера

вміти: застосовувати основи теорії системного підходу в професійній діяльності тренера; здійснювати системний підхід в плануванні і підготовці навчально-тренувального процесу; застосовувати вивчені методики в практичній діяльності.

Модулі навчальної дисципліни: Модуль 1. Основи системного підходу. Виникнення і розвиток системних уявлень. Сутність та зміст системної методології. Модуль 2. Системний підхід, як невід'ємна складова підготовки фахівця у сфері фізичної культури та спорту. Системний підхід, як методологічна основа професійної підготовки тренера-викладача. Модуль 3. Використання системного підходу у процесі багаторічної підготовки спортсменів. Структурно-функціональні особливості діяльності тренера. Системний підхід як основа побудови системи багаторічної підготовки спортсменів.

Методи викладання: словесні (лекція, розповідь, дискусія, пояснення), практичні (індивідуальні завдання), наочні методи (ілюстрування зразків, демонстрування слайдів).

Методи контролю і оцінювання навчальних досягнень: усне опитування, тестування, захист рефератів.

Вид семестрового контролю: іспит.

Рекомендована література:

1. Акофф Р. Акофф о менеджменте. Теория систем. Бюрократия. Коррупция. Образование / пер. с англ. СПб.: Питер, 2003. 448 с.
2. Андрущенко В.П. Педагогічна освіта України: Болонські виклики і напрями модернізації /Практична філософія. - 2004.-№ 1.-С. 124-128.
3. Згуровський М. З., Панкратова Н. Д. Системний аналіз: проблеми, методологія, застосування. — К.: Наук. думка, 2005. — 744 с.
4. Карпенко Е. Н., Батрак О. В. Бондаренко Несимметрическая гимнастика в учебном процессе// Здоров'я і освіта: проблеми та перспективи: Матеріали: Матеріали конференції. – Донецьк, 2004. – с. 114 – 116.
5. Платонов В.Н. Общая теория подготовки спортсменов в Олимпийском спорте. – Киев: - Олимпийская литература, 1997. – 584с.
6. Сурмин Ю. П. Теория систем и системный анализ: Учеб. пособие. — К.: МАУП, 2003. — 368 с.

Теорія і методика тренування спортсменів високої кваліфікації

Спеціальність: 017 Фізична культура і спорт.

Освітня програма: Фізична культура і спорт.

Рівень вищої освіти: другий (магістерський).

Тип дисципліни: Нормативна.

Мова навчання: Українська.

Семестр: 1.

Кредити ЄКТС: 4.

Результати навчання:

вміти: володіти сучасними принципами та засобами спортивної підготовки; використовувати методи, що сприяють вдосконаленню технічної майстерності висококваліфікованих спортсменів; володіти завданнями спортивної підготовки щодо обраного виду спорту; підвищувати загальну фізичну підготовку та спеціальну фізичну підготовку спортсменів; давати рекомендації щодо впровадження того чи іншого засобу спортивного тренування в тренувальну практику; забезпечити профілактику перевтоми спортсмена; скласти програму тренувального процесу спортсменів на різних етапах річного тренувального циклу.

знати: основні теоретичні положення за програмою курсу; як застосовувати теоретичні знання в практиці тренерської роботи; побудову тренувального процесу спортсменів в олімпійському циклі; основні принципи та характеристики засобів відновлення спортивної працездатності; основні наукові категорії і теоретико-методичні поняття.

Модулі навчальної дисципліни: Теорія і методика тренування спортсменів високої кваліфікації як навчальна дисципліна. Побудова тренувальних процесів висококваліфікованих спортсменів. Основи відновлення спортивної працездатності кваліфікованих спортсменів.

Методи викладання: словесні (лекція, розповідь, дискусія, пояснення), практичні, наочні методи (ілюстрування зразків, демонстрування слайдів).

Методи контролю і оцінювання навчальних досягнень: усне опитування, тестування.

Вид семестрового контролю: залік.

Рекомендована література:

1. Ахметов Р. Ф. Теоретико-методичні основи управління багаторічною підготовкою стрибунів у висоту високого класу / Р.Ф. Ахметов - Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2005.-283с.
2. Волков Л.В. Теория и методика детского и юношеского спорта / Л.В. Волков. - К. : Олимп. лит., 2002.-293с.
3. Костюкевич В. М. Теорія і методика тренування спортсменів високої кваліфікації / В.М. Костюкевич. - К. : Освіта України, 2009. - 274 с.
4. Платонов В. Н. Общая теория подготовки спортсменов в олимпийском спорте / В.Н. Платонов. - К. : Олимп. лит., 1997.- 583с.

Фізичне виховання у ВНЗ різного рівня акредитації

Спеціальність: 017 Фізична культура і спорт.

Освітня програма: Фізична культура і спорт.

Рівень вищої освіти: другий (магістерський).

Тип дисципліни: Нормативна.

Мова навчання: Українська.

Семестр: 1.

Кредити ЄКТС: 4,5.

Результати навчання:

знати: мету та завдання фізичного виховання у вищих навчальних закладах, принципи фізичного виховання студентів, засоби та методи фізичного виховання; зміст базового та елективного компоненту навчальних програм для вищих навчальних закладів I-II та III-IV рівнів акредитації; забезпечення безпеки, правове, організаційне, науково-методичне, кадрове, медичне, матеріально-технічне, фінансове забезпечення процесу фізичного виховання. **Вміти:** розробляти документи планування навчальної та позанавчальної роботи з фізичного виховання; використовувати засоби контролю при оперативному, поточному та підсумковому оцінюванні навчальних досягнень студентів; проводити навчальні заняття з фізичного виховання; складати індивідуальні семестрові завдання для самостійної роботи студентів з фізкультурної освіти і фізичного удосконалення.

Модулі навчальної дисципліни: Модуль 1. Організаційні, нормативні і методичні основи фізичного виховання студентів. Теоретико-методичні та програмно-нормативні засади фізичного виховання студентів ВНЗ III-IV рівня акредитації. Модуль 2. Програмно-нормативні засади функціонування фізичного виховання у вищих навчальних закладах. Законодавча база розвитку фізичної культури і спорту в Україні. Проблеми та перспективи розвитку фізичного виховання у вищих навчальних закладах

Методи викладання: словесні (лекція, розповідь, дискусія, пояснення), практичні (індивідуальні завдання), наочні методи (ілюстрування зразків, демонстрування слайдів).

Методи контролю і оцінювання навчальних досягнень: усне опитування, тестування, захист рефератів.

Вид семестрового контролю: залік.

Рекомендована література:

1. Волков В.Л. Основи теорії та методики фізичної підготовки студентської молоді : [навч. посіб. для студ. вузів] / В.Л.Волков. – К. : Освіта України, 2008. – 256 с.
2. Власов Г.В. Формування здорового способу життя студентів вищих медичних навчальних закладів. / Г.В. Власов. – Донецьк, 2013. – 155 с.
3. Данилко М.Т. Формування готовності до професійної діяльності майбутніх учителів фізичної культури / М.Т. Данилко — Луцьк: Волин. обл. друк., 2003. — 234 с.
4. Додаток до листа Міністерства освіти і науки України від 25.09.2015 №1/9-454.
5. Теорія і методика фізичного виховання. Т. 2. Методика фізичного виховання різних груп населення / за ред. Т.Ю. Круцевич. – К. : Олімп. літер., 2008. – 367 с.
6. Типова навчальна програма з дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання» / Укл. : Т.Ю. Курцевич, Б.М. Шиян, Ю.В. Петришин та ін.. – К. : Науковий світ, 2007. – 18 с.
7. Трещева, О.Л. Формирование культуры здоровья в условиях современного образования: монография / под ред. О.Л. Трещевой. – Омск, 2002. – 268 с.

Спеціальність: 017 Фізична культура і спорт.

Освітня програма: Фізична культура і спорт.

Рівень вищої освіти: другий (магістерський).

Назва навчальної дисципліни: Філософія науки.

Статус дисципліни: Нормативна (обов'язкова).

Мова навчання: Українська.

Семестр: 1.

Кредити ЄКТС: 3 (90 годин).

Програмні результати навчання: студенти повинні *розуміти* : предмет, проблематику, функції та значення філософії науки і методології науки; сутність наукового знання, наукової картини світу, статичних та динамічних законів у науці; природу, логіку, етапи, форми, методи і засоби наукового дослідження; теоретичну і практичну значимість наукових понять і методологічних принципів; зв'язок філософії науки і методології науки з сучасними формами наукової діяльності; аксіологічну сутність етики науки в умовах наукового і технологічного прогресу; *знати* : предметне поле філософії науки і методології науки; онтологічний, гносеологічний та інструментальний сенс соціогуманітарного та природничонаукового знання; основні характеристики сучасної наукової картини світу, напрями її еволюції та способи дослідження і тлумачення; *уміти* : розкрити спільні та відмінні риси предметних полів філософії науки, методології науки і логіки науки; аргументувати теоретико-практичну значимість наукових понять і методологічних принципів фахових дисциплін; застосовувати понятійний апарат соціогуманітарних і природничих наук в процесі аргументації (доведення чи спростування) теоретичних положень або практичних рекомендацій (висновків); розуміти шляхи впливу науки та науково-технічної діяльності на життя соціуму в умовах глобалізації, в тому числі, на формування культури інтелектуальної діяльності; дати характеристику класичного, некласичного та постнекласичного етапів розвитку науки і наукових досліджень; пояснити суть, причини і наслідки зміни ціннісних орієнтацій та тенденцій гуманізації сучасного наукового знання; розкрити роль науки в цілому і наукових досліджень, зокрема, у вирішенні глобальних проблем сучасності.

Модулі та змістовні модулі навчальної дисципліни:

Модуль 1. Філософія науки

Змістовий модуль 1. Філософія науки: предмет, генезис, тенденції розвитку

Змістовий модуль 2. Спеціальні галузі філософської науки

Модуль 2. Методологія науки

Змістовий модуль 3. Методологія науки: предмет, структура, функції та особливості.

Змістовий модуль 4. Методологія соціогуманітарних і природничих наук.

Вид семестрового контролю: екзамен.

Рекомендована література:

1. Філософія сучасної науки і техніки / Едуард Семенюк, Володимир Мельник. – Л. : Світ, 2006. – 150 с.
2. Философия науки : учеб. Пособие / Будко В. В. – Харьков : Консум, 2005. – 266 с.
3. Філософія науки. Напрями, теми, концепції : навч. посіб. / Самардак М. М. – К. : ПАРАПАН, 2011. – 203 с.
4. Філософія : навч. посіб. для вищ. навч. закл. / П. Ю. Саух ; рец.: В. П. Андрущенко, В. І. Ярощовець, П. М. Кралюк. – К. : Центр навч. л-ри, 2003. – 254 с.
5. Філософія : мислителі, ідеї, концепції / В. Г. Кремень, В. М. Ільїн. – К. : Книга, 2005. – 525 с.

Internet джерела:

1. http://studme.com.ua/178103205055/filosofiya/filosofiya_nauki.htm~
2. <http://westudents.com.ua/knigi/549-ritorika-kolotlova-na.html>

Спеціальність: 017 Фізична культура і спорт

Освітньо-професійна програма: Фізична культура і спорт

Рівень вищої освіти: другий (магістерський).

Назва навчальної дисципліни: Лікарський контроль у фізичному вихованні і спорті

Тип дисципліни: Варіативна (самостійного вибору студента).

Мова навчання: Українська.

Семестр: 3.

Кредити ЄКТС: 3.

Програмні результати навчання: Здійснювати пошук інформації з різних джерел для вирішення професійних завдань в т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Обирати й використовувати відповідні методи функціональної та лабораторної діагностики для проведення наукового дослідження та для побудови та контролю за навчально-тренувальним процесом. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, вміння дотримуватися процедури дослідження. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів наукового дослідження, формулювати аргументовані висновки. Презентувати результати власних досліджень. Критично використовувати засвоєні теоретичні знання для організації навчально-тренувального процесу. Пропонувати власні способи вирішення завдань і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання. Дотримуватися етичних норм у спілкуванні зі спортсменами, тренерами. Демонструвати відповідальне ставлення до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку, виявляти здатність до самоорганізації професійної діяльності у галузі фізичної культури і спорту. Піклуватися про збереження власного здоров'я та спортсменів в межах виконання своїх професійних обов'язків. Реалізовувати комплекс ефективних заходів для попередження фізичного перевантаження та емоційного перенапруження. Прогнозувати результативність спортивної підготовки.

Модулі та змістовні модулі навчальної дисципліни: Модуль 1. Організація лікарського контролю. Змістовий модуль 1. Зміст та основні завдання лікарського контролю. Тема 1. Зміст та основні завдання лікарського контролю у фізичному вихованні та спорті. Історичні відомості лікарського контролю. Організація лікарського контролю в Україні. Мета, завдання й особливості лікарського контролю у фізичному вихованні і спорті. Форми роботи з лікарського контролю. Види лікарських спостережень за спортсменами. Особливості медичного обстеження фізкультурників і спортсменів. Тема 2. Організація лікарського контролю. Мета і завдання лікарського обстеження. Комплексна методика лікарських обстежень осіб, що займаються фізичними вправами. Показання і протипоказання до занять фізичною культурою та спортом. Організація лікарського обстеження спортсмена. Класифікація видів лікарського обстеження. Фізіологічні критерії тренованості. Модуль 2. Лікарсько-педагогічні спостереження. Змістовий модуль 2. Дослідження та оцінка функціонального стану систем організму. Тема 1. Організація лікарського контролю: лікарсько-педагогічні спостереження. Мета і завдання лікарсько-педагогічного спостереження. Форми організації лікарсько-педагогічного спостереження. Організація лікарсько-педагогічного спостереження та методи дослідження в ЛПС. Взаємодія між лікарем і тренером команди щодо організації ефективного лікарського контролю. Тема 2. Дослідження та оцінка функціонального стану серцево-судинної, дихальної та вегетативної нервової систем за допомогою функціональних проб. Поняття про функціональні проби та їх значення в функціональній діагностиці, основні завдання функціонального дослідження. Загальні вимоги до проведення до функціональних проб. Класифікація функціональних проб та їх призначення. Оцінка результатів проб із стандартним фізичним навантаженням. Типи реакцій серцево-судинної системи на функціональні проби із стандартним фізичним навантаженням. Модуль 3. Аналіз результатів комплексного лікарського обстеження. Змістовий модуль 3. Кількісна оцінка рівня фізичного здоров'я людини. Тема 1. Організація лікарського контролю: лікарсько-спортивна консультація. Аналіз результатів комплексного лікарського обстеження. Лікарський висновок. Мета і завдання лікарсько-спортивної консультації. Види лікарсько-спортивних консультацій. Організація лікарсько-спортивних консультацій. Лікарський висновок за результатами обстежень фізкультурників і спортсменів. Вікові межі допуску дітей до занять спортом. Розподіл на медичні групи. Тема 2. Визначення та оцінка загальної фізичної працездатності та аеробної продуктивності. Толерантність до фізичних навантажень. Кількісна оцінка рівня фізичного здоров'я людини. Поняття про загальну фізичну працездатність, аеробну продуктивність та толерантність до фізичних навантажень. Фізична працездатність та її зв'язок із показниками здоров'я. Прямі і непрямі методи визначення фізичної працездатності. Субмаксимальний тест PWC170. Визначення максимального споживання кисню (МСК). Кількісна оцінка рівня фізичного (соматичного) здоров'я. Оцінка рівня соматичного здоров'я за Г.Л.Апанасенко. Експрес-оцінка рівня фізичного здоров'я населення при профілактичних оглядах. Поняття про біологічний вік людини, методика його визначення та оцінки. Модуль 4. Лікарсько-педагогічні спостереження. Змістовий модуль 4. Дослідження та оцінка функціонального стану систем організму. Тема 1. Медичне та санітарно-гігієнічне забезпечення навчально-тренувального процесу та спортивно-масових заходів. Особливості оздоровчого тренування при різноманітних відхиленнях у стані здоров'я. Лікарський контроль у процесі проведення спортивних змагань. Особливості медичного забезпечення та методика допуску до змагань. Санітарно-гігієнічний контроль за місцем та умовами проведення тренувальних занять та змагань. Порядок надання медичної допомоги при проведенні спортивних заходів. Положення про медичне забезпечення спортивних змагань. Положення про медичний пункт змагань. Організація роботи лікаря з лікувальної фізкультури та спортивної медицини в умовах обслуговування змагань. Сучасна концепція оздоровчого тренування студентської молоді. Лікувальна фізкультура при захворюванні серцево-судинної системи. Лікувальна фізкультура при захворюваннях органів травлення. Лікувальна фізкультура при захворюваннях нирок. Лікувальна фізкультура при захворюваннях центральної та периферичної нервової системи. Особливості занять фізичними вправами зі студентами, які мають відхилення в стані здоров'я.

Методи викладання: Словесні (лекція, розповідь-пояснення, занотування, робота з літературою, інструктаж, бесіда). Наочні (презентація, фотослайди, перегляд фрагменту відео-стрічки). Практичні (лабораторні роботи, теоретичне осмислення матеріалу, показ викладача). Пошуково-дослідницькі методи (робота по виконанню завдань дослідницького характеру). Метод самореалізації (підготовка проєктів, виступи). Метод комплексного підходу до освіти і виховання (єдність етичного, екологічного, естетичного виховання).

Методи контролю і оцінювання навчальних досягнень: комп'ютерне тестування; тестування на паперовому носії; опитування за темою заняття; розв'язування ситуаційних задач; проведення лабораторних досліджень і трактування їх результатів; контроль практичних навичок.

Вид семестрового контролю: залік (3 семестр).

Рекомендована література:

1. Дж. Х. Вілмор. Фізіологія спорту : підручник / Дж. Х. Вілмор. Київ : Олімп. л-ра, 2003. - 656 с.
2. В. А. Друзь. Спортивная тренировка и организм : учеб. Пособие / В. А. Друзь. Киев : Здоров'я, 1980. - 128 с.
3. І. І. Земцова. Спортивна фізіологія : навч. посіб. / І. І. Земцова. Київ : Олімп. л-ра, 2008. - 208 с.
4. М. И. Калининский. Рациональное питание спортсменов : науч.-попул. Пособие / М. И. Калининский. Киев : Здоров'я, 1985. - 128 с.
5. В. М. Мухін. Фізична реабілітація : підручник / В. М. Мухін. Київ : Олімп. л-ра, 2000. - 424 с.
6. Е. Талага. Энциклопедия физических упражнений : науч. Пособие / Е. Талага. М. : Физкультура и спорт, 1998. - 412 с.

Спеціальність: 017 Фізична культура і спорт.

Освітня програма: Фізична культура і спорт.

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Навчальна дисципліна: Олімпійський та професійний спорт

Статус дисципліни: варіативна (за вибором студента).

Мова навчання: українська.

Семестр: III.

Кредити ECTS: 3.

Автономність і відповідальність, знання, комунікації, уміння: мати сучасні знання про історичне походження олімпійських ігор; процес відродження Олімпійських ігор сучасності; основні події з історії розвитку міжнародного олімпійського руху; основні принципи міжнародного олімпійського руху; мету, завдання і основні напрями подальшого розвитку міжнародного олімпійського руху; особливості розвитку міжнародного олімпійського руху на сучасному етапі; економічні основи Олімпійського спорту; особливості фінансування ОС в різних країнах; програму проведення параолімпійських ігор; організаційні, соціальні, економічні і правові аспекти функціонування видів професійного спорту; теоретичні, методичні і організаційні основи систем змагань відбору та підготовки спортсменів-професіоналів; вміння користуватися науково-методичною та спеціальною літературою, що сприяє ґрунтовному опануванню теоретичних знань з міжнародного олімпійського та спортивного руху; правильно використовувати термінологію навчальної дисципліни; застосовувати історичні дати при відповідях на практичних заняттях; характеризувати періоди Олімпійських ігор; орієнтуватись у правових і соціальних аспектах сучасного міжнародного олімпійського руху; аналізувати економічні програми сучасних Олімпійських ігор; орієнтуватись в особливостях організаційних і фінансово-економічних проблем сучасного міжнародного олімпійського та спортивного руху; визначати перспективні напрямки сучасного спорту та основні фактори розвитку професійного спорту; застосовувати у практичній діяльності одержані знання; організувати і проводити відбір, тренувальний процес і змагання у професійному спорті.

Модулі та змістовні модулі навчальної дисципліни: **Модуль 1. Загальні основи олімпійського спорту.** Змістовий модуль 1. Олімпійський спорт як навчальна та наукова дисципліна. Олімпійські ігри Стародавньої Греції. **Модуль 2. Олімпійський рух сучасності. Організаційно-правові та економічні аспекти розвитку олімпійського спорту.** Змістовий модуль 2. Відродження олімпійських ігор. Змістовий модуль 3. Сучасні олімпійські ігри. Змістовий модуль 4. Організація, проведення і програма олімпійських ігор сучасності. Символіка Олімпійських ігор. Змістовий модуль 5. Структурні принципи олімпійського спорту. Структура та функціонування олімпійського спорту. Змістовий модуль 6. Міжнародний олімпійський комітет (МОК). Президенти МОК. **Модуль 3. Загальні основи професійного спорту.** Змістовий модуль 7. Професійний спорт як навчальна та наукова дисципліна. Вступ до професійного спорту, основні терміни та поняття. Основні функції та особливості професійного спорту. Змістовий модуль 8. Історія розвитку професійного спорту. Змістовий модуль 9. Організаційно-правові аспекти та економічні засади розвитку професійного спорту. Змістовий модуль 10. Система відбору, підготовки та змагань в професійному спорті.

Вид семестрового контролю: екзамен.

Рекомендована література:

1. Булатова М.М., Бубка С.Н. Культурное наследие Древней Греции и Олимпийские игры. — К.: Олимпийская литература, 2012.
2. Булатова М. М. Энциклопедия олимпийского спорта в вопросах и ответах. — К.: Олимпийская литература, 2009.
3. Гуськов С.И. Профессиональный спорт. — К.: Олимпийская литература, 2000. — 391 с.
4. Платонов В.Н. Общая теория подготовки спортсменов в олимпийском спорте. — К.: Олимпийская литература, 1997. — 584 с.
5. Платонов В.Н. Олимпийский спорт К.: 2000.- 417 с.
6. Платонов В.Н., Гуськов С.И. Олимпийский спорт. В 2-х т. — К.: Олимпийская литература, 1997. — Т.1. — 495 с.
7. Солопчук М.С. Історія фізичної культури і спорту. — Кам'янець-Подільський, 2001. — 236 с.

Спеціальність: 017 Фізична культура і спорт.

Освітня програма: Фізична культура і спорт.

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Навчальна дисципліна: Організації і проведення спортивно-масових заходів.

Статус дисципліни: варіативна (за вибором студента).

Мова навчання: українська.

Семестр: II - III.

Кредити ECTS: 3,5.

Автономність і відповідальність, знання, комунікації, уміння:

Мати сучасні знання про загальні структури фізкультурного руху і керівництва ним; форми роботи державних і громадських фізкультурних організацій; системи фізкультурних кадрів; основи планування фізкультурної роботи; форми та методи організації та проведення різних масових фізкультурних заходів тощо; вміння сформулювати уявлення про особливості і специфіку організації спортивно-масової та масової оздоровчої роботи у різних напрямках. Уявити їх відмінності від сфери спорту вищих досягнень і фізичного виховання в навчальних закладах; сформулювати вміння та навички реалізації традиційних і нетрадиційних засобів фізичної культури, факторів здорового способу життя; скласти уявлення про основні напрямки і зміст організаційної роботи по залученню різних груп населення до занять фізичними вправами; сприяти оволодінню особливостями проведення фізкультурно-оздоровчої роботи у різних ланках фізкультурного руху: у дошкільних та навчальних закладах, на підприємствах і установах, за місцем проживання, в місцях масового відпочинку.

Модулі та змістовні модулі навчальної дисципліни: **Модуль 1 основи організації і проведення спортивно-масових заходів.** Змістовий модуль 1. Вступ до дисципліни «організація і проведення спортивно-масових заходів». Введення в дисципліну «Організація і проведення спортивно-масових заходів». Основи української системи фізичного виховання. Змістовний модуль 2 класифікація та планування спортивно-масової роботи. Види спортивно-масових заходів. Вимоги до планування спортивно-масової роботи. **Модуль 2 особливості спортивно-масової роботи в освітніх закладах з учнівською молоддю.** Змістовний модуль 3. Спортивно-масова робота в дошкільних, загальноосвітніх, вищих навчальних закладах та літніх оздоровчих таборах. Спортивно-масова робота в дошкільних навчальних закладах. Спортивно-масові заходи з учнівською молоддю. Спортивно-масові заходи зі студентами вищих навчальних закладів. Фізкультурно-оздоровча та спортивно-масова робота в літніх оздоровчих таборах. **Модуль 3. Організація спортивно-масової роботи серед інвалідів та туристичних заходів з учнівською та студентською молоддю.** Змістовний модуль 4. спортивно-масова робота серед людей з обмеженими можливостями. Особливості спортивно-масової роботи серед інвалідів. Змістовний модуль 5. організація туристичних спортивно-масових заходів з учнівською та студентською молоддю. Туристична робота з учнівською та студентською молоддю. Підготовка та організація туристичних спортивно-масових заходів.

Вид семестрового контролю:

Рекомендована література:

1. Ведмеденко Б.Ф. Теоретичні основи і практика виховання молоді засобами фізичної культури. — Київ, 1993.
2. Вилькин Я. Р. Основы организации и документального обеспечения спортивных соревнований. — Минск: Акад. физ. воспитания и спорта Респ. Беларусь, 1979. — 290 с.
3. Державний комітет молодіжної політики, спорту і туризму України створений на базі Державного комітету України у справах сім'ї та молоді. Державного комітету України з фізичної культури і спорту та Державного комітету України по туризму, що ліквідовані.
4. Закон України "Про освіту" 1991 р.: Законодавчі і нормативні акти про освіту в Україні. - Київ, 2000 р.
5. Закон України "Про спорт". - Відомості Верховної Ради (ВВР), 2000. - № 13. - 101с.
6. Інструктивно - методичні рекомендації щодо організації фізкультурно - оздоровчої роботи в навчально - виховних закладах України", Міністерство освіти України, 2006р
7. Березин Ю. А., Аксельрод С. Л. Планирование физкультурно-массовых мероприятий. — М.: ФиС, 1972. — 96 с.

Спеціальність: 017 Фізична культура і спорт.

Освітня програма: Фізична культура і спорт.

Рівень вищої освіти: другий (магістерський).

Навчальна дисципліна: Основи теорії і методики спортивного тренування.

Статус дисципліни: нормативна.

Мова навчання: українська.

Семестр: I.

Кредити ECTS: 4 кредити.

Результати навчання: вміти: застосовувати у практичній діяльності одержані знання; використовувати сучасні засоби і методи тренувань в спорті; вдосконалення методики спортивного тренування в підготовці спортсменів з застосуванням набутих знань та навичок; виконати залікові вимоги з основ теорії і методики спортивного тренування; **знати:** організацію та структуру спорту; функції спорту, його місце в системі суспільних відносин; змагання в спорті; мету, завдання та принципи спортивного тренування; структуру підготовленості спортсменів; характеристика видів підготовки спортсменів; засоби, методи тренувань, компоненти тренувальних навантажень; основи структури тренувального процесу і методика побудови занять; методика навчання техніці рухів в обраному виді спорту; основи методики розвитку фізичних якостей; планування, організація та проведення змагань з обраного виду спорту.

Модулі та змістовні модулі навчальної дисципліни: Модуль I. ВСТУП ДО ОСНОВ ТЕОРІЇ І МЕТОДИКИ СПОРТИВНОГО ТРЕНУВАННЯ. Змістовий модуль 1. Визначення мети, предмету і завдань навчальної дисципліни. Змістовий модуль 2. Спорт як вид і результат діяльності. Змістовий модуль 3. Характеристика масового спорту та спорту вищих досягнень. Змістовий модуль 4. Аналіз матеріальних і духовних цінностей спорту. Змістовий модуль 5. Аналіз теорії виникнення спорту. Змістовий модуль 6. Характеристика загальних функцій спорту. Змістовий модуль 7. Характеристика спеціальних функцій спорту. Змістовий модуль 8. Характеристика видів спортивних змагань. Змістовий модуль 9. Аналіз способів визначення результатів у спортивних змаганнях. Змістовий модуль 10. Аналіз способів проведення спортивних змагань. Змістовий модуль 11. Регламентация спортивних змагань. **Модуль II. ОСНОВИ МЕТОДИКИ РОЗВИТКУ ФІЗИЧНИХ ЯКОСТЕЙ.** Змістовий модуль 12. Характеристика сили як фізичної якості. Аналіз основ методики розвитку сили. Змістовий модуль 13. Характеристика швидкості як фізичної якості. Змістовий модуль 14. Аналіз основ методики розвитку швидкості. Змістовий модуль 15. Характеристика витривалості як фізичної якості. Аналіз основ методики розвитку витривалості. Змістовий модуль 16. Характеристика гнучкості як фізичної якості. Змістовий модуль 17. Характеристика спритності як фізичної якості. Змістовий модуль 18. Аналіз основ методики розвитку спритності. Змістовий модуль 19. Характеристика змісту і форми спортивних вправ. Змістовий модуль 20. Загальна характеристика “методу” спортивного тренування. Змістовий модуль 21. Характеристика методів розвитку фізичних якостей. Змістовий модуль 22. Вирішення тренувального завдання словесними методами. Змістовий модуль 23. Вирішення тренувального завдання наочними методами. **Модуль III. НАВАНТАЖЕННЯ ТА ВІДПОЧИНОК ЯК КОМПОНЕНТИ МЕТОДІВ СПОРТИВНОГО ТРЕНУВАННЯ.** Змістовий модуль 21. Аналіз впливу фізичного навантаження на фізичний розвиток людини. Змістовий модуль 22. Характеристика зовнішньої сторони фізичного навантаження. Змістовий модуль 23. Характеристика внутрішньої сторони фізичного навантаження. Змістовий модуль 24. Характеристика відпочинку між фізичними вправами як компоненту методів спортивного тренування. Змістовий модуль 25. Різновиди інтервалів відпочинку за тривалістю. Змістовий модуль 26. Різновиди інтервалів відпочинку за характером. **Модуль IV. ПОБУДОВА ТРЕНУВАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ.** Змістовий модуль 27. Характеристика підготовчої частини заняття. Змістовий модуль 28. Характеристика основної частини заняття. Змістовий модуль 29. Характеристика заключної частини заняття. Змістовий модуль 30. Характеристика тренувальних занять вибіркового і комплексного спрямування. Змістовий модуль 31. Характеристика типів занять у спортивному тренуванні. Змістовий модуль 32. Характеристика форм організації занять у спортивному тренуванні. Змістовий модуль 33. Визначення поняття “техніка спортивних вправ”. Змістовий модуль 34. Визначальна ланка, основа, деталі техніки. Змістовий модуль 35. Аналіз механізмів формування рухових вмінь і навичок. Змістовий модуль 36. “Перенесення” рухових навичок.

Вид семестрового контролю: іспит.

Рекомендована література:

1. Бондарчук А.И. Тренировка легкоатлетов. – К.: Здоровье, 1986. – 113 с.
2. Верхошанский Ю.В. Основы специальной физической подготовки спортсменов. – М.: 1988. – 331 с.
3. Волков Л.В. Теория и методика детского и юношеского спорта. – К.: Олимпийская литература, 2002.
4. Желязков Ц.И. Теория и методика на спортната тренировка. – София, 1981. – 187 с.
5. Келлер В.С., Платонов В.М. Теоретико-методичні основи підготовки спортсменів. – Львів: Українська Спортивна Асоціація, 1992. – 270 с.
6. Матвеев Л.П. Основы общей теории спорта и системы подготовки спортсменов. – К., 1999. – 318 с.
7. Платонов В.Н. Общая теория подготовки спортсменов в олимпийском спорте. – К., 1997. – 583 с.

Спеціальність: 017 Фізична культура і спорт.

Освітня програма: Фізична культура і спорт.

Рівень вищої освіти: другий (магістерський).

Навчальна дисципліна: Спортивна метрологія.

Статус дисципліни: варіативна (за вибором студента).

Мова навчання: українська.

Семестр: III.

Кредити ECTS: 3 кредити.

Результати навчання: вміти: добирати групу для дослідження; правильно добирати засоби фізичного виховання під час спортивних тренувань; визначати в навчально-виховному або навчально-тренувальному процесі вплив одних заходів на інші; оцінювати ефективність навчально-тренувального чи навчально-виховного процесу; визначати підготовленість спортсменів; добирати найкращу методику тренування або розвитку фізичних якостей спортсмена залежно від виду спорту чи змісту уроку; розраховувати основні характеристики варіаційного ряду; робити висновки про добір групи, її однорідність та однотипність, ефективність побудови навчально-тренувального чи навчально-виховного процесу, підготовленості спортсменів і фізкультурників, методики тренування, вплив одних засобів фізичного виховання на інші; самостійно провести дослідження в навчально-тренувальному процесі з виду спорту чи навчально-виховного процесу й за допомогою методів математичної статистики зробити висновки щодо добору групи і її однорідності й однотипності, впливу одних заходів фізичного виховання на інші, підготовленості групи, ефективності навчально-тренувального чи навчально-виховного процесу; працювати з науково-методичною літературою; підвищувати і удосконалювати професійну майстерність; вести систематичний облік отриманих результатів; **знати:** основні поняття та положення основи теорії вимірювань; основні поняття та положення основи теорії тестів; основні поняття та положення основи теорії оцінок.

Модулі та змістовні модулі навчальної дисципліни: **Модуль I. Теоретичні концепції сучасної спортивної метрології.** Змістовий модуль 1. Вступ до спортивної метрології. Змістовий модуль 2. Основи теорії вимірювань. Змістовий модуль 3. Основи теорії тестів. Змістовий модуль 4. Основи теорії оцінок. **Модуль II. Статистичні методи обробки результатів вимірювань.** Змістовий модуль 5. Метод середніх величин. Змістовий модуль 6. Метод кореляційного аналізу. Змістовий модуль 7. Вибірковий метод математичної статистики.

Вид семестрового контролю: залік.

Рекомендована літератури:

1. Ашмарин Б. А. Теория и методика педагогических исследований в физическом воспитании. – М.: Физ. и спорт, 1978. – 223 с.
2. Годик М. А. Спортивная метрология: Учеб. для ин-тов физ. культуры. – М.: Физкультура и спорт, 1988. – 192 с.
3. Костюкевич В. М. Спортивна метрологія: Навч. посібник для студ. ф-тів фіз. виховання пед. ун-тів. – Вінниця: ДОВ «Вінниця», ВДПУ, 2001. – 183 с.
4. Круцевич Т. Ю. Методы исследования индивидуального здоровья детей и подростков в процессе физического воспитания. – К., 1999. – 232 с.
5. Платонов В. Н. Теория и методика спортивной тренировки. – К.: Выща шк., 1986. – 265 с.
6. Платонов В. Н. Современная спортивная тренировка. – К.: Здоровья, 1980. – 336 с.
7. Сергієнко Л. П. Тестування рухових здібностей школярів. – К.: Олімпійська літ-ра, 2001. – 438 с.
8. Смирнов Ю. И., Полевщиков М. М. Спортивная метрология: Учеб. для студ. пед. вузов. – М.: Академия, 2000. – 232 с.
9. Спортивная метрология: Учеб. для ин-тов физ. культуры / Под ред. В. М. Зацiorsкого. – М.: Физкультура и спорт, 1982. – 256 с.

Спеціальність: 017 Фізична культура і спорт.

Освітня програма: Фізична культура і спорт.

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Навчальна дисципліна: Спортивні споруди і обладнання

Статус дисципліни: варіативна (за вибором студента).

Мова навчання: українська.

Семестр: III.

Кредити ECTS: 3.

Автономність і відповідальність, знання, комунікації, уміння: мати сучасні знання про основні положення та спеціальну термінологію дисципліни; загальну характеристику та класифікацію спортивних споруд; нормативні вимоги щодо побудови спортивних споруд; організаційні основи проектування, будівництва, фінансування та експлуатації спортивних споруд, що призначені для занять фізичною культурою та спортом за місцем проживання, на виробництві, спортивних клубах, місцях масового відпочинку, лікувально-оздоровчих закладах, а також для навчального та тренувального педагогічного процесу з фізичного виховання; вміти визначати доцільність призначення місць для занять фізичними вправами; обґрунтувати необхідність використання нестандартного обладнання, тренувальних пристроїв, а також малих архітектурних форм при облаштуванні місць занять фізичними вправами; робити схеми та ескізи простих спортивних споруд та наносити розмітку на ігрові поля та майданчики; проводити ремонтні та відновлювальні роботи по відтворенню матеріально-спортивної бази та створенню нових спортивно-робочих місць; будувати нові прості спортивні споруди, які не вимагають великих матеріальних та фінансових витрат.

Модулі та змістовні модулі навчальної дисципліни: **Модуль 1. Загальні основи, класифікація та види спортивних споруд.** Змістовий модуль 1. Вступ до дисципліни «Спортивні споруди та обладнання». Історія та розвиток спортивних споруд. Історія розвитку спортивних споруд. Архітектурні та конструктивні особливості спортивних споруд. Основи проектування спортивних споруд. Змістовий модуль 2. Загальна характеристика та класифікація спортивних споруд. Основні норми Єдиної класифікації спортивних споруд. Структура спортивної споруди. Універсальні спортивні споруди та комплекси. Спортивні споруди для різних видів спорту. Додаткові види спорту та споруди для глядачів. **Модуль 2. Спортивні споруди для різних видів спорту.** Змістовий модуль 3. Загальна характеристика та класифікація спортивних споруд для різних видів спорту. Спортивні споруди для ігрових видів спорту. Змістовий модуль 4. Спортивні споруди для водних видів спорту. Змістовий модуль 5. Технічні особливості та інженерні комунікації спортивних споруд. **Модуль 3. Експлуатація спортивних споруд.** Змістовий модуль 6. Основи експлуатації спортивних споруд. Обслуговування спортивних споруд. Види ремонту спортивних споруд. Система безпеки на спортивних спорудах.

Вид семестрового контролю: залік.

Рекомендована література:

1. Бурлаков И.Р., Неминуший Г. П. Специализированные сооружения для водных видов спорта: Учебное пособие. – М., СпортАкадемПресс, 2002. – 286с.
2. Бурлаков И.Р., Неминуший Г.П. Специализированные сооружения для игровых видов спорта: Учебное пособие. – М., СпортАкадемПресс, 2001. – 184с.
3. Бурлаков И.Р., Неминуший Г.П. Специализированные сооружения для легкой атлетики: Учебное пособие. – М., СпортАкадемПресс, 2001. – 116с.
4. Бурлаков И.Р., Неминуший Г.П. Спортивно-оздоровительные сооружения и их оборудование. Учебное пособие. – М., СпортАкадемПресс, 2002. 136с.
5. Державні будівельні норми України. Будинки і споруди. Спортивні та фізкультурно-оздоровчі споруди. ДНБ в.2.2-13-2003. Видання офіційне.

Спеціальність: 017 Фізична культура і спорт

Освітня програма: Фізична культура і спорт

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Назва навчальної дисципліни: Управління підготовкою юних спортсменів

Статус дисципліни: варіативна

Мова навчання: українська

Семестр: 2

Кредити ЄКТС: 3

Програмні результати навчання: Володіння сучасними знаннями в управлінні юними спортсменами. Використовування засобів, що сприяють прискоренню оволодіння руховими навичками юними спортсменами. Володіння індивідуальними та диференційованими підходами до різних груп спортсменів. Вміння впроваджувати ту чи іншу методику в тренувальну практику з юними спортсменами.

Модулі та змістовні модулі навчальної дисципліни: **Модуль 1. Система управління підготовкою юних спортсменів.** Змістовий модуль 1. Основні аспекти системи управління підготовкою юних спортсменів. Змістовий модуль 2. Основи багаторічної підготовки юних спортсменів. **Модуль 2. Основні аспекти навчально-тренувального процесу юних спортсменів.** Змістовий модуль 1. Спортивна підготовка та комплексний контроль юних спортсменів. Змістовий модуль 2. Особливості тренувального процесу. **Модуль 3. Види підготовки та засоби виховання юних спортсменів.** Змістовий модуль 1. Розвиток та вдосконалення різних видів підготовки юних спортсменів. Змістовий модуль 2. Систематизація засобів виховання юних спортсменів.

Вид семестрового контролю: залік.

Рекомендована література:

1. В.П.Филин. Теория и методика юношеского спорта, - М: Фис,1987,С.4-33.
2. Основы управления подготовкой юных спортсменов/ под ред. М.Я.Набатниковой – М:Фис, 1982, С.3-22.
3. Л.В. Волков. Обучение и воспитание юного спортсмена, - Киев, «Здоровье»,1984, С.5-19.
4. В.Н.Платонов. Подготовка юного спортсмена, - Киев, «Рад.школа»,1988.
5. В.Н.Платонов. Теория и методика спортивной тренировки.
6. Н.Г.Озолин. Молодому коллеге, - М:Фис,1988,С.219-263.
7. Н.В.Волков, В.П.Филин. Спортивный отбор, - М:Фис, 1983.

Internet джерела:

1. <http://dsmsu.gov.ua/>
2. <http://rada.gov.ua/>
3. <http://ztums.gov.ua/>

Спеціальність: 017 Фізична культура і спорт

Освітня програма: Фізична культура і спорт

Рівень вищої освіти: другий (магістерський).

Навчальна дисципліна: Функціональна анатомія положень та рухів

Статус (тип дисципліни): дисципліна за вибором.

Мова навчання: Українська.

Семестр: 2.

Кредити ЄКТС: 3.

Програмні результати навчання: Формувати знання про основні елементи біомеханіки опорно-рухової системи людини; удосконалення і закріплення знань про будову опорно-рухового апарату людини. Вивчити і формувати вміння характеризувати положення і рухи тіла людини; сприяння використанню набутих знань у повсякденній діяльності. Знати основні закони природничо-наукових дисциплін у професійній діяльності, застосовувати методи теоретичного та експериментального дослідження в професійній діяльності. Використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя, дотримуватися основних гігієнічних норм. Використовувати знання про будову тіла людини та механізми життєдіяльності її організму, фізіологічні та біохімічні основи адаптації до фізичних навантажень різної спрямованості. Демонструвати базові знання із загальної теорії здоров'я та здатність до інтегрування знань про принципи, шляхи та умови ведення здорового способу життя. Використовувати різні методи та прийоми навчання, виховання та соціалізації особистості. Освоювати та вдосконалювати рухові уміння і навички з різних видів рухової активності та підтримувати загальний рівень фізичної активності і здоров'я. Формувати предметні компетентності з медико-біологічних основ і технологій розвитку рухових умінь, навичок та фізичних якостей, санітарно-гігієнічних основ діяльності у сфері фізичної культури. Володіти медико-біологічними та інформаційними технологіями для формування здорового способу життя, розвитку рухових умінь і навичок, розвитку фізичних (рухових) якостей у представників різних груп населення і самостійної розробки методик і технологій для інтегрального гармонійного розвитку людини. Оцінювати функціональний стан учнів, адекватно вибирати засоби і методи рухової діяльності для корекції стану учнів з урахуванням їх індивідуальних особливостей. Здійснювати реабілітаційні заходи з метою відновлення функцій організму, досягнення нормального рівня здоров'я, оптимального фізичного стану та кондиції осіб різного віку (зокрема учнів спеціальних медичних груп) з порушеннями різної нозології.

Модулі та змістовні модулі навчальної дисципліни: **Модуль I. анато-фізіологічні основи біомеханіки опорно-рухової системи людини.** Змістовий модуль 1. Основи біомеханіки опорно-рухової системи людини. **Модуль II. Анатомія і фізіологія опорно-рухового апарату людини.** Змістовий модуль 2. Анатомія і фізіологія скелету людини. Змістовий модуль 3. Анатомія і фізіологія м'язового апарату людини. Змістовий модуль 4. Прості рухи окремих частин тіла та діяльність м'язів. **Модуль III. Анатомічний аналіз положень і рухів тіла людини.** Змістовий модуль 5. Анатомічна характеристика положень тіла при різній опорі. Змістовий модуль 6. Анатомічна характеристика складних рухів.

Вид семестрового контролю: екзамен (II семестр).

Рекомендована література:

1. Анатомія людини: у 3 т. Т.1 / [А.С. Головацький, В.Г. Черкасов, М.Р. Сапін та ін.]. – Вид.3 – Вінниця: Нова Книга, 2013. – 386с.:іл.
2. Анатомія людини. у 3 т. Т.2 / [А.С. Головацький, В.Г. Черкасов, М.Р. Сапін та ін.]. – Вид.3 – Вінниця: Нова Книга, 2015. – 456с.:іл.
3. Людина: Нач.посіб.з анатомії та фізіології/ Гол.ред.Т.Сміт. – 4-те оновл. вид. – Львів: Бак, 2006.-240 с.
4. Коляденко Г.І. Анатомія людини / Г.І. Коляденко. – К.: Либідь, 2007. – 383 с.

Спеціальність: 017 Фізична культура і спорт

Освітньо-професійна програма: Фізична культура і спорт

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Навчальна дисципліна: Функціональна і лабораторна діагностика в спорті.

Статус дисципліни: варіативна (за вибором університету).

Мова навчання: українська.

Семестр: II.

Кредити ECTS: 3 кредити.

Програмні результати навчання: Здійснювати пошук інформації з різних джерел для вирішення професійних завдань в т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Обирати й використовувати відповідні методи функціональної та лабораторної діагностики для проведення наукового дослідження та для побудови та контролю за навчально-тренувальним процесом. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, вміння дотримуватися процедури дослідження. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів наукового дослідження, формулювати аргументовані висновки. Презентувати результати власних досліджень. Критично використовувати засвоєні теоретичні знання для організації навчально-тренувального процесу. Пропонувати власні способи вирішення завдань і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання. Дотримуватися етичних норм у спілкуванні зі спортсменами, тренерами. Демонструвати відповідальне ставлення до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку, виявляти здатність до самоорганізації професійної діяльності у галузі фізичної культури і спорту. Піклуватися про збереження власного здоров'я та спортсменів в межах виконання своїх професійних обов'язків. Реалізовувати комплекс ефективних заходів для попередження фізичного перевантаження та емоційного перенапруження. Прогнозувати результативність спортивної підготовки.

Модулі та змістовні модулі навчальної дисципліни: **Модуль I. Методи діагностики функціонального стану серцево-судинної та дихальної системи організму.** Змістовий модуль 1. Предмет функціональної та лабораторної діагностики. Змістовий модуль 2. Методи діагностики функціонального стану серцево-судинної системи спортсмена. Змістовий модуль 3. Методи діагностики функціонального стану дихальної системи спортсмена. **Модуль II. Методи оцінки функціонального стану нервової системи організму, нервово-м'язового апарату та методи діагностики адаптивних можливостей організму.** Змістовий модуль 4. Методи діагностики функціонального стану нервової системи організму. Змістовий модуль 5. Методи діагностики функціонального стану нервово-м'язового апарату. Змістовий модуль 6. Методи діагностики адаптивних можливостей організму та інтегральної оцінки фізичного здоров'я. **Модуль III. Методи визначення анаеробної, аеробної потужності та ємності організму та рівня економічності системи енергозабезпечення м'язової діяльності організму.** Змістовий модуль 7. Методи визначення анаеробної та аеробної потужності та ємності організму. Змістовий модуль 8. Методи визначення рівня економічності системи енергозабезпечення м'язової діяльності організму та загальної метаболічної ємності організму.

Вид семестрового контролю: іспит (II семестр).

Рекомендована література:

1. Биохимия мышечной деятельности : учеб. для вузов физ. воспит. и спорта / Н.И. Волков, А.А. Осипенко, С.Н. Несен, С.Н. Корсун – К. : Олимп. литература, 2000. – 494 с.

2. Душанин С.А. Система многофакторной экспресс-диагностики функциональной подготовленности спортсменов при текущем и оперативном врачебно-педагогическом контроле / С.А. Душанин. – К. : Здоров'я, 1986. – 24 с.

3. Круцевич Т.Ю. Методы исследования индивидуального здоровья детей и подростков в процессе физического воспитания : учеб. пособ. / Т.Ю. Круцевич. – К. : Олимп. литература, 1999. – 232 с.

4. Маліков М.В. Функціональна діагностика у фізичному вихованні і спорті : навч. посіб. / М.В. Маліков, Н.В. Богдановська, А.В. Сватсьєв. – Запоріжжя : ЗДУ, 2006. – 227 с.

5. Мак-Дугал Д.Д. Физиологическое тестирование спортсменов высокого класса / Д.Д.Мак-Дугал, Г.Е. Уэнгер, Г. Дж. Грин. – К. : Олимп. литература, 1998. – 432 с.

6. Мищенко В.С. Функциональные возможности спортсменов / В.С. Мищенко. – К. : Здоров'я, 1990 – 200 с.